

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ЗАТВЕРДЖЕНО

ННІ лісового і садово-паркового
господарства НУБіП України
“11” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
з дисципліни «Лісові культури»**

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Освітня програма Лісове господарство

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробники: **Кайдик О.Ю.**, доцент кафедри відтворення лісів та лісових
меліорацій, кандидат с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

Вступ

Навчальна практика з дисципліни «Лісові культури» є обов'язковим освітнім компонентом освітньої програми «Лісове господарство» бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 205 «Лісове господарство». Вона охоплює комплекс теоретичних знань і практичних навичок, що стосуються створення штучних лісових насаджень різних видів деревних рослин, обліку та оцінки їх якості, переведення до категорії вкритих лісовою рослинністю ділянок, технічного приймання природного поновлення і проведення досліджень росту та розвитку штучних насаджень різного віку.

Навчальну практику проходять здобувачі вищої освіти 4 курсу (повний термін навчання) і 3 курсу (скорочений термін навчання) весною під час лісокультурних робіт на підприємствах лісової галузі. Тривалість практики – 30 годин (5 днів);

Мета практики «Лісові культури» – забезпечити закріплення здобувачами вищої освіти теоретичних знань і освоєння практичних умінь щодо створення лісових культур, оцінювання якості проведених лісокультурних робіт і стану молодих культур, а також аналізу особливостей росту лісових насаджень.

У результаті проходження навчальної практики студент повинен знати технологію створення лісових культур і догляду за ними, методики оцінювання їх якості і стану, а також вміти практично створювати і вирощувати культури основних лісотвірних видів деревних рослин України, проводити технічне приймання, інвентаризацію, атестацію і переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі, виконувати дослідження штучних насаджень різного віку.

Перелік освітніх компонент, які передують проходженню навчальної практики «Лісові культури»: Ботаніка, Дендрологія, Лісівництво, Лісові культури, Механізація лісогосподарських робіт.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

СК 2. Здатність проводити лісівничі вимірювання та дослідження.

СК 3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

СК 4. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно довідкових матеріалів.

СК 5. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду.

СК 6. Здатність вибрати типове обладнання та інструменти для вирішення сформульованого завдання, а також оцінити економічну ефективність його виконання

СК 10. Здатність організувати роботу малих колективів виконавців.

СК 11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН 8. Проектувати та організувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.

ПРН 9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН 10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та доквілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ПРН 11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану доквілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

ПРН 12. Інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси ведення лісового господарства відповідно до чинних вимог.

Організація проведення навчальної практики з дисципліни «Лісові культури»

Перед початком практики студентам проводиться вступний інструктаж з охорони праці та інструктаж на робочому місці, про що вони розписуються у спеціальних журналах і мають суворо дотримуватися прийнятих на базі

практики правил охорони праці та безпеки життєдіяльності, внутрішнього розпорядку з обов'язковим проходженням додаткових інструктажів на кожному конкретному місці.

Для виконання практичних завдань студенти кожної групи поділяються на бригади з 4-5 осіб.

Під час проходження навчальної практики студенти ведуть звіти-щоденники, які щоденно перевіряються керівником практики. Щоденник оформляється один на бригаду і кожен день практики у щоденник записує інший член бригади. По закінченні навчальної практики студентам виставляються оцінки за результатами перевірки бригадних звітів і співбесіди з кожним студентом щодо засвоєння необхідних умінь під час практики.

Бази і об'єкти практики:

1) ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція» (а) культури поточного року створення, б) 1–3-річні культури, в) 6–7-річні культури, г) середньовікові та пристигаючі штучні насадження, д) ділянки з природним поновленням);

2) навчально-дослідний деревний розсадник кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій НУБіП України.

Загальне керівництво практикою: від НУБіП України – зав. кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій А.П. Пінчук, від ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» – заступник директора О.М. Мельник

Керівництво навчальною практикою студентів на об'єктах практики здійснюють доцент О.Ю. Кайдик і доцент О.Л. Бойко.

Програмні завдання та об'єкти практики

№ з/п	Завдання та його зміст	К-сть годин*	Об'єкт
1	Технічне приймання лісокультурних робіт. Виконати садіння лісу на лісокультурній площі, після чого провести технічне приймання лісових культур і робіт з їх створення на ділянках лісових культур поточного року, оформити акти технічного приймання та зведену відомість.	6	1а
2	Інвентаризація лісових культур. Виконати інвентаризацію лісових культур 1–3-річного віку, оформити польові картки інвентаризації та звіт про інвентаризацію лісових культур.	3	1б
3	Технічне приймання природного поновлення. Виконати технічне приймання природного поновлення із закладанням пробних площ і облікових площадок, оформити акти технічного приймання та зведену відомість.	3	1д
4	Переведення лісових культур у категорію лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю. Виконати переведення лісових культур у категорію лісових ділянок, укритих лісовою рослинністю, і оформити його актом.	3	1в

№ з/п	Завдання та його зміст	К-сть годин*	Об'єкт
5	Оцінка стану культур, створених на ділянках з різними способами розробки лісосік і підготовки лісокультурних площ. Закласти пробні площі, проаналізувати особливості росту штучних насаджень на зрубках за різних способів їх підготовки до заліснення, охарактеризувати живий надґрунтовий покрив на кожному об'єкті, оформити карточки пробних площ і зведену таблицю лісівничо-таксаційної характеристики насаджень.	3	1г
6	Вивчення особливостей росту чистих і змішаних лісових культур у свіжих суборах і судібровах. Закласти пробні площі, проаналізувати особливості росту чистих і змішаних штучних насаджень різного віку в умовах свіжих суборів і судібров.	6	1г
7	Догляд за лісовими культурами. Провести догляд за ґрунтом у деревних шкільках розсадника. Взяти участь у формуванні надземної частини саджанців (штамба і крони)	6	2

* *Календарні дати практики будуть затверджені наказом (залежно від погодних умов).*

Тривалість робочого дня практики – 5 годин (з 8³⁰ до 13³⁰ без перерви) і по 1 год щодня самостійна робота студентів з підготовки і оформлення польових матеріалів.

Збір студентів для проходження практики на розсаднику – о 8³⁰ біля лабораторного будиночка на розсаднику, а для поїздки на практику у ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» – збір о 8³⁰ біля 1 корпусу НУБіП України

Вимоги до звіту з практики. Для щоденника-звіту доречно брати зошит в клітинку на 12-18 аркушів. У щоденнику перед кожним днем практики треба конспектувати загальні відомості по темі і хід виконання роботи, а також підготувати бланки польових матеріалів (роздруковані або накреслені в щоденнику). В день практики треба заповнити польові картки, опрацювати зібраний матеріал і зробити відповідні висновки за отриманими результатами. Завдання на кожен наступний день практики у щоденнику має конспектувати інший член бригади, таким чином усі члени бригади візьмуть участь у написанні звіту.

Форми та методи контролю. Звіти щоденно перевіряють і в останній день практики затверджують керівники практики від університету.

Підведення підсумків практики проводиться у формі заліку (співбесіди), в процесі якої викладач аналізує звіт-щоденник про діяльність кожного студента, опитує їх і робить висновки про рівень засвоєння знань і набуття умінь відповідно до цієї РПНП.

Студент, який з'явився на практику або не виконав програму навчальної практики і отримав незадовільну оцінку при захисті звіту, відраховується з університету.

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90–100	відмінно
74–89	добре
60–73	задовільно
0–59	незадовільно

Навчально-методичне забезпечення навчальної практики:

1. «Положення про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України», затверджене наказом Міністерства освіти України від «08» квітня 1993 року № 93 і зареєстроване у Міністерстві юстиції України «30» квітня 1993 року за № 35

2. Електронний навчальний курс навчальної практики (на навчальному порталі НУБіП України eLearn):

Навчальна практика «Лісові культури»:

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4165>

3. Лісові культури. Робоча програма та методичні вказівки до виконання фахових завдань навчальної практики для здобувачів вищої освіти ОС „Бакалавр” спеціальності „Лісове господарство” / Кайдик О.Ю. та ін. Київ : НУБіП України, 2026. 42 с.

4. Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об’єктів : затверджена наказом Державного комітету лісового господарства України №260 від 19.08.2010. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1046-10> (дата звернення: 29.05.2026).

5. Гордієнко М. І., Маурер В. М., Ковалевський С. Б. Методичні вказівки до вивчення та дослідження лісових культур. Київ : РВВ НАУ, 2000. 101 с.